

Проблемите на децата и родителите при Синдрома на родителското отчуждаване

Галина Кубратова

*Специалист по медицинска
психология, психотерапия и
детска психология*

*Председател на Фондация
„Психологическа подкрепа”*

Синдромът на родителско отчуждаване (PAS) като термин е въведен от д-р Ричард Гарднър, американски клиничен и съдебен психолог, занимавал се дълго с бракоразводни дела и с проблемите на децата на разведени родители, които са въввлечени в семейни войни. В тях единият родител иска да накаже другия, като му отнеме възможността да се вижда и да общува с детето, да участва в живота му и след развода.

Най-често синдромът възниква след целенасочено проведена кампания за очерняне на родителя-мишена, който трябва да бъде отстранен от контакти с детето. Целта на родителя-отчуждител е да спечели родителските права в съда. Отчуждителят е убеден, че съдията ще му повярва, ако детето с отчуждено от другия родител дълбоко и убедително.

Отчуждаването от единия родител е прогресивно задълбочаващ се процес, който води до пълно намразване на мишената в тежката форма на синдрома. Придружено е от свръхпротекция над детето от страна на отчуждителя, който смята, че детето принадлежи единствено и само на него и напълно обсебва свободното му време, приятелите и живота му. Детето вярва, че всеки контакт с родителя- мишена трябва да се избягва и не води до нищо добро. Това предубеждение се разпростира и върху останалите роднини от страна на отхвърления родител. Детето не желае да види баба, дядо, леля или чичо, братовчеди. Хората, с които е отрасло, могат да бъдат необяснимо отхвърлени. Като жертва на PAS синдрома, то е напълно объркано и неспокойно. Постоянно преживява конфликт на лоялността, разкъсвано между двамата си родители. За да се спаси от напрежението, то може да избере единия родител, да бъде програмирано от него в омраза към другия и така да се опита да живее в сложен свят на потиснати емоции.

В много страни на Западна Европа – Белгия, Германия, Испания, Франция, както и в Северна Америка и Мексико, съдебната система и социалните служби, работещи с деца, са въвели мерки за идентифициране на синдрома на родителско отчуждаване. Води се сериозна дискусия и се правят законодателни предложения за промени в работата на съда, за да може навреме да се реагира и да се предотвратят душевните разстройства при деца, станали жертва на PAS. Съдът може да постанови например промяна на родителските права в полза на родителя, станал мишена на омразата на другия. Може да назначи включване на децата и родителите им във фамилна терапия.

У нас юристи, социални работници и психолози – вещи лица в съда, често се сблъскват с формите на родителското отчуждаване и последиците им върху разстроеното детско поведение – агресивност, импулсивност, емоции на омраза и гняв към околните и себе си. Децата, жертви на PAS, са рискова група за попадане в кръга на връстници с асоциално поведение – бягства от училище, употреба на наркотици, алкохол, като начин на отреагиране на тежкия семеен конфликт.

Дискутирането по проблемите на PAS цели привличането на общественото внимание върху проблема на децата на разделени родители, както и предложения за промяна в сега действащия Семеен кодекс и Правилник за прилагане на Закона за закрила на детето.